



PREVENTIEAKKOORD
JEUGD
OEGSTGEEST

ACTIEPROGRAMMA 2021



TOELICHTING

In dit geactualiseerde Actieprogramma staan de acties en initiatieven weer-gegeven die in 2021 vanuit het Preventieakkoord worden ingezet.

- Een aantal acties uit 2020 krijgen een vervolg in 2021. Informatie over de achtergrond van deze acties is terug te lezen in het Actieprogramma 2019 – 2022. Informatie over de voortgang op deze punten is te vinden in het Jaaroverzicht 2020;
- aanpakken en acties die nieuw zijn in 2021 zijn voorzien van een inhoudelijke toelichting. Het gaat bij deze acties om ‘plannen’ die dit jaar, vanuit samenwerking, verder worden uitgewerkt en in gang gezet.

De acties in dit Actieprogramma zijn onderverdeeld aan de hand van de drie ontwikkellijnen van het Preventieakkoord Jeugd:

1. Sterke basis
2. Vroegtijdige ondersteuning
3. Kundige professionals en samenwerking

In sommige gevallen is sprake van overlap en passen acties onder meerdere actielijnen. Daarnaast is, wanneer daar sprake van is, de samenhang tussen diverse acties aangegeven.

Diverse input vormt de basis voor de acties in dit Actieprogramma:

- Met de acties wordt aangesloten op bestaand beleid (o.a. het beleidsplan sociaal domein en het lokaal gezondheidsbeleid) en op projecten zoals het lokale project Samen tegen eenzaamheid en landelijke projecten als Kansrijke Start en het Nationaal Preventieakkoord;
- op bepaalde thema's geven cijfers over de lokale situatie aanleiding voor actie. Zo is onder andere gebruik gemaakt van de cijfers uit de Gezondheidsmonitor Jeugd 2019. Deze cijfers geven inzicht in de laatste stand van zaken met betrekking tot de lichamelijke en mentale gezondheid van jongeren (13-16 jaar) en bijvoorbeeld het gebruik van genotmiddelen;
- tot slot is de input van betrokkenen in Oegstgeest - van vrijwilligers tot professionals - belangrijk en richtinggevend voor diverse acties. Bij de totstandkoming van het Preventieakkoord in 2018/2019 zijn de hoofdthema's voor het akkoord bepaald op basis van de input van betrokkenen. Zij zijn immers de ogen en oren in het dorp en zien wat actueel en nodig is. Zo zal er in 2021 opnieuw specifieke aandacht zijn voor de ondersteuning aan ouders en jongeren als gevolg van de impact van de coronacrisis. Aansluitend hierop is het doel om in 2021, onder andere in nauwe samenwerking met de nieuwe gemeentelijke Toegang, een (nog) sterkere verbinding te leggen tussen het gebruik van jeugdhulp en de inzet van preventieve activiteiten in Oegstgeest.





STELSEL IN GROEI

Eind 2020 is het rapport 'Stelsel in groei' verschenen, naar aanleiding van een onderzoek in opdracht van het Rijk en de VNG, naar financiële tekorten in de jeugdzorg. De rol en het effect van preventie, vroegsignalering en van integrale samenwerking komen in het rapport nadrukkelijk aan bod. Geconcludeerd wordt dat inzet op deze aspecten niet direct leidt tot een kostenbesparing binnen de Jeugdwet, maar dat dat niet betekent dat inzet niet loont. Immers: preventie en vroegsignalering kunnen ook op andere domeinen effect hebben. Daarnaast worden ten aanzien van preventie en vroegsignalering diverse adviezen meegegeven, onder andere over het bepalen van het gewenste voorzieningenniveau binnen de gemeente, de inzet op normalisering en eigen kracht, de inzet van een POH-jeugd en het vergroten van mogelijkheden voor uitstroom. De conclusies en adviezen worden meegenomen in de aanpak vanuit het Preventieakkoord Jeugd en het Actieprogramma 2021.

ONTWIKKELIJN 1. STERKE BASIS

DOORLOPEND

- OudersInc.: ouderschapsprogramma voor aanstaande en jonge ouders

NIEUWE AANPAKKEN EN NIEUWE ACTIES PER 2021

Campagne over opvoed- en opgroei-thema's

Het percentage ouders (met kinderen tot 6 jaar) dat aangeeft zich zeker te voelen over de opvoeding en het opvoeden aan te kunnen ligt in Oegstgeest op 98% (gemiddeld 97% in Hollands Midden). Tegelijkertijd had 32% (t.o.v. 30% in Hollands Midden) van de ouders met kinderen tot 18 jaar behoefte aan hulp of advies in verband met de opvoeding van zijn/haar kind. Veel van de vragen gaan over leeftijdsgebonden thema's of over thema's die terugkomen in alle leeftijdsfasen van kinderen, o.a. agressie, (faal)angst, onzekerheid, sociale contacten, grenzen en schoolprestaties. Daarnaast zijn er specifieke situaties die vragen met zich mee kunnen brengen, zoals in het geval van een echtscheiding.



Er is in Oegstgeest via diverse kanalen veel informatie voorhanden op het gebied van opgroei- en opvoedthema's. Door middel van een 'campagne' wordt bijgedragen aan het nog laagdrempeliger ontsluiten van relevante informatie, onder andere door hierin samen te werken met het onderwijs en de kinderopvang.

Enerzijds om opvoeders te versterken en te informeren over de mogelijkheden wanneer ondersteuning gewenst is. Anderzijds om te normaliseren en onderlinge uitwisseling tussen opvoeders te stimuleren, door zichtbaar te maken dat opvoeden bij iedereen gepaard gaat met vragen en uitdagingen.

ONTWIKKELIJS 2. VROEGTIJDIGE ONDERSTEUNING



DOORLOPEND

- Pilot 18-maandenhuisbezoek
- Ondersteuning bij ontwikkelingsvoorsprong
- Aanpak 'de druk op presteren'

NIEUWE AANPAKKEN EN NIEUWE ACTIES PER 2021

Ondersteuning bij echtscheiding

Over de afgelopen jaren is een afname te zien in het aantal echtscheidingen bij gezinnen met kinderen in Oegstgeest, van rond de 30 in de periode 2014 – 2016 tot 20 echtscheidingen in 2018 en 15 echtscheidingen in 2019. In 2019 ging het om 0,5% van het totaal aantal huishoudens met kinderen in Oegstgeest. In de meest recente jongerenpeiling (2019) gaf 17% van de Oegstgeester jongeren (in de leeftijd 13 – 16 jaar) aan een echtscheiding van de ouders te hebben meegemaakt.

Het belang van goede ondersteuning aan ouders en kinderen rondom een echtscheiding is groot. Een echtscheiding gaat gepaard met veel veranderingen en emoties en kan veel impact hebben op een kind.

Oegstgeest kent een ruim aanbod aan ondersteuningsmogelijkheden. In 2020 is daar de training 'Houd me vast' aan toegevoegd.

In de eerste helft van 2021 wordt vanuit een samenwerking tussen diverse disciplines - op basis van de stadia van ouderschap en scheiding vanuit het programma Scheiden zonder schade - bekeken wat aanvullend aan het bestaande aanbod nodig is om ouders en kinderen in echtscheidingssituaties de juiste ondersteuning te kunnen bieden. Punten van aandacht zijn onder andere de beschikbaarheid van duidelijke informatie (een gebrek aan kennis kan bijdragen aan het ontstaan van conflicten), de ondersteuning van jonge kinderen (tot 8 jaar) en de beschikbaarheid van mediation.

In het kader van het Scholingsprogramma zal in 2021, zodra de omstandigheden het toelaten, de training 'Een rugzak vol' plaatsvinden. Deze training biedt jeugdprofessionals (o.a. uit de kinderopvang en het onderwijs) handvatten om met kinderen in gesprek te gaan over de echtscheiding van hun ouders.

In de praktijk blijkt het niet altijd even makkelijk om hier met kinderen over te praten - bijvoorbeeld uit angst het verdriet van een kind te vergroten - terwijl kinderen juist veel baat kunnen hebben bij de aandacht voor hun verhaal en ervaringen.

Aanpak eenzaamheid

Het risico op ernstige eenzaamheid onder Oegstgeester jongeren is ongeveer gelijk aan dat in de regio (6% tegenover 5,8%). Tegelijkertijd betekent het dat een aanzienlijk deel van de jeugd in Oegstgeest zich eenzaam voelt. Opvallend is dat het risico op ernstige eenzaamheid bij jongens in Oegstgeest relatief groter is ten opzichte van de regio (7,6% t.o.v. 5,6% in Hollands Midden) en bij meisjes relatief kleiner (4,4% t.o.v. 6% in Hollands Midden). Eind 2019 is vanuit het Preventieakkoord Jeugd en het project Samen tegen eenzaamheid een webinar over jongeren en eenzaamheid georganiseerd. In 2021 wordt, onder andere vanuit een samenwerking tussen de gemeente en het Jongerenwerk, een plan van aanpak op vroegsignalering en ondersteuning uitgewerkt.





Vroegsignalering en preventie in het VO

Jongeren brengen een groot deel van hun tijd door op school. Het aanbieden van informatie en preventieve interventies (over gezondheid en ontwikkeling) binnen het onderwijs is dan ook voor de hand liggend. Door diverse partijen worden preventieve activiteiten aangeboden op de middelbare scholen in Oegstgeest. In opdracht van de gemeente ondersteunen gezondheidsbevorderaars (GGD) de scholen bij de uitvoering van de Gezonde School (www.gezondeschool.nl). Ook geven zij gastlessen en ouderavonden over diverse onderwerpen (o.a. genotmiddelen en social mediagebruik). Daarnaast geeft HALT, ook in opdracht van de gemeente, gastlessen over online veiligheid en groepsdruk en worden vanuit de scholen zelf preventieve activiteiten georganiseerd.

In 2021 wordt ingezet op afstemming en samenwerking rond preventie, om zo de diverse 'preventieagenda's' van scholen, gemeente en zorgpartijen op elkaar af te stemmen en de aanpakken te versterken.

Aanpak online veiligheid

Online veiligheid is één van de thema's die binnen de samenwerking met de middelbare scholen aan bod zal komen. Ook voor kinderen in de basisschoolleeftijd, hun ouders en voor professionals is dit onderwerp van belang en kunnen kennis en vaardigheden worden vergroot. Het gaat hierbij, naast de positieve kanten die mediagebruik kent, om zaken als schermtijd, effecten op de gezondheid, (cyber)pesten en online veiligheid (o.a. cybercrime en geldezels).

Uit de Gezondheidsmonitor Jeugd (GGD) blijkt dat jongeren in Oegstgeest (klassen 2/4) een hoger risico hebben op problematisch gebruik van social media ten opzichte van het gemiddelde in Hollands Midden (respectievelijk 7,6% en 6,4%). Met name bij jongens valt het verschil t.o.v. de regio op: 6,1% van de jongens in Oegstgeest loopt risico op problematisch gebruik t.o.v. 4,1% in Hollands Midden. Daarentegen is het risico op problematisch gebruik bij meisjes (9,1%) relatief hoog t.o.v. het gemiddelde van jongens en meisjes samen (ook op Hollands Middenniveau

scoren meisjes met 8,8% hoog). Ook in klas 2 is het verschil ten opzichte van Hollands Midden opvallend: het risico op problematisch gebruik van social media is 7,8% bij Oegstgeester jongeren in klas 2 t.o.v. een gemiddelde van 5,1% in Hollands Midden. De scores voor risico op problematisch gamen en voor pesten/gepest worden via Internet zijn bij Oegstgeester jongeren gelijk aan het gemiddelde in Hollands Midden.

In 2021 wordt ingezet op samenwerking en een gezamenlijk plan van aanpak op dit thema.

Aanpak alcohol 0-100 jaar

Het terugdringen van alcoholgebruik vormt een belangrijke pijler binnen het Preventieakkoord Jeugd.

Bij Oegstgeester jongeren (klassen 2/4) is over de afgelopen jaren een licht dalende trend te zien voor recent alcoholgebruik en 'binge drinken'. Ook is het aantal jongeren dat ooit alcohol heeft gedronken in Oegstgeest lager dan in Hollands Midden (respectievelijk 42% en 47%).

Tegelijkertijd laten deze cijfers zien dat het gebruik van alcohol onder minderjarige jongeren nog altijd hoog is: bijna de helft van alle jongeren heeft ooit alcohol gedronken (42%) waarbij tussen jongeren in klas 2 en klas 4 een grote toename van het alcoholgebruik zichtbaar is (van 26% naar 55%). Ook valt het recente alcoholgebruik door meisjes op (33% in Oegstgeest t.o.v. 25% in Hollands Midden).

Ouders spelen een belangrijke rol in het voorkomen of uitstellen van alcoholgebruik door jongeren. De houding van ouders ten opzichte van alcoholgebruik en het maken van afspraken vormen belangrijke voorspellers voor alcoholgebruik door kinderen. De Oegstgeester cijfers voor de houding van ouders (39% staat neutraal/positief tegenover alcoholgebruik t.o.v. 46% in Hollands Midden) en de mate waarin afspraken worden gemaakt (31% volgens leerlingen en 78% volgens ouders) zijn vergelijkbaar met of positiever ten opzichte van de regio. Tegelijkertijd geldt ook hier dat er nog veel winst te behalen valt en dat inzet hierop loont, gezien het effect op alcoholgebruik door jongeren.



Ten aanzien van de rol van volwassenen blijkt ook de voorbeeldfunctie van invloed op gebruik door jongeren. Het alcoholgebruik van volwassenen en ouderen is in Oegstgeest redelijk vergelijkbaar met Hollands Midden. Tegelijk is het alcoholgebruik bij slechts 34% van de 19-64-jarigen en 41% van de 65+-ers 'verantwoord'.

In 2021 wordt door diverse betrokkenen gewerkt aan een preventieve aanpak op alcohol voor de doelgroep 0-100 jaar. Hierbij wordt aangesloten op het Nationaal Preventieakkoord. Onderdelen van de aanpak zijn onder andere scholing, versterking van vroegsignalering, voorlichting en een campagne (van het gebruik van alcohol bij een kindervens, het belang van het maken van afspraken met jeugdigen tot aan het gebruik van alcohol i.c.m. medicatie bij ouderen).

Ondersteuning ouders en jeugd: corona

De gevolgen van corona vragen in deze tijd, ook in preventieve zin, aandacht. Ondanks de grote veerkracht bij veel ouders en jeugdigen, is de impact van de crisis merkbaar in hun levens.



Er wordt steeds meer bekend over de effecten van corona en de maatregelen op jongeren, onder andere op gevoelens van eenzaamheid, somberheid en het verlies van toekomstperspectief. Bij ouders en in gezinnen zien we dat spanningen toenemen, onder andere vanwege de combinatie van werk en thuisonderwijs of het gemis aan reguliere activiteiten. In 2021 zal, vanuit een samenwerking tussen alle betrokkenen, continue worden bekeken wat nodig is en hierop worden ingespeeld.



ONTWIKKELIJK 3. GOEDE SAMENWERKING EN KUNDIGE PROFESSIONALS

DOORLOPEND

- Leerlingvolgsysteem Hart&Ziel
- Overdracht voorschool – basisonderwijs
- POH-Jeugd

NIEUWE AANPAKKEN EN NIEUWE ACTIES PER 2021

Scholingsprogramma Jeugdpreventie

In 2020 is een eerste start gemaakt met het Scholingsprogramma. In 2021 zal dit verder vorm krijgen. Binnen het scholingsprogramma worden aan de hand van inhoudelijke thema's bijeenkomsten en trainingen georganiseerd voor betrokkenen vanuit diverse achtergronden. Zo wordt gezamenlijke kennis en visie bevorderd en tegelijkertijd onderlinge ontmoeting en uitwisseling gestimuleerd. In 2021 staan een programma over ontwikkelingsvoorsprongen bij jeugd en de training 'een rugzak vol' op de planning. Aan de hand van de acties van het Actieprogramma volgen mogelijk meer bijeenkomsten, bijvoorbeeld naar aanleiding van de aanpak alcoholpreventie.



Kansrijke start

In 2021 zal een vervolg worden gegeven aan de Oegstgeester invulling van het landelijke actieprogramma Kansrijke Start. In 2020 is met de start van OudersInc. een begin gemaakt om (aanstaande) ouders te kunnen toerusten op het ouderschap; één van de aandachtspunten vanuit Kansrijke Start en ook vanuit het programma Scheiden zonder schade. Vanaf 2021 neemt Oegstgeest deel aan het programma Nu Niet Zwanger (landelijke uitrol

vanuit VWS). Met name bij kwetsbare groepen blijkt nog te vaak dat een zwangerschap hen 'overkomt'. De kern van Nu Niet Zwanger is professionals toe te rusten in de gespreksvoering over seksualiteit en kindwens, thema's die nu vaak onbesproken blijven. Een bewuste keuze voor wel of niet zwanger worden wordt daarmee bevorderd. Vanuit samenwerking tussen onder andere de verloskundigen en de jeugdgezondheidszorg wordt bekeken wat aanvullend nodig is in Oegstgeest.



PREVENTIEAKKOORD
JEUGD
OEGSTGEEST